

על „בין עיניכם“, האמור בתפילין, שהוא במקום שער (שא"ל קרחה); כן כתב שם הריטב"א. ומכיון ש„בין עיניכם“ במקום השער הוא מקום מרכז כל החושים והמחשבה של האדם, נהגו העכו"ם לשים שם קרחה על מת, כמו לומר, מכיון שסוף אדם למיתה, אז מותר האדם (ושכלו שבראשו) על הבהמה אין. אבל אתה לא כן אתה:

(ב) כי עם קדוש אתה לה"א. ובמיתתך לא בטלה קדושתך, „ובך בחר ה' להיות לו לעם סגלה“ — „לו“, מה הוא ית' קיים לעד, כך בחר בך לעמוד לפניו גם לעוה"ב; „מכל העמים אשר — להם קיום רק — ע"פ האדמה“.

(ג) לא תאכל כל תועבה. הסמיכות מבוארת בילמדנו: „ראה היאך חיבב הקב"ה את ישראל שהוא מצוה אותן שלא יציעו עצמן (לא תתגדדו) ויטלו שכר... הוא מזהיר ישראל על שקצים ורמשים שלא יאכלו ונותן להם שכר“. ר"ל אף שנפשו של אדם בלאו הכי קצה בהם.

כל תועבה. ידוע, שמאכלות אסורות מטמטמות את הלב; והגה"צ מרן בעל הדברי חיים זצ"ל בח"א יו"ד סי' ז' כתב, שבעוה"ר יצאו כמעט מן הדת כמה קהלות בארץ לועז ע"י השו"ב הקלים, ואכלו ונתפטמו בטרפות וגברו עליהם דעות זרות עד שפקרו ונאבדו מתוך קהל הקדוש, עכ"ל. ולפ"ז אחר שנאמרו בתורה דיני מסית ומדיח ועיר הנדחת, „ההירה תורה על אכילת דברים טמאים, המביאים לידי דעות של פריקת עול, ושל ע"ז ומינות, המסוגלות להוציא קהלות שלמות מן הדת ר"ל.

לא תאכל כל תועבה. גלוי וידוע

לפני מי שאמר והי' העולם שבהמות טמאות מרובות על הטהורות לפיכך מנה הכתוב בטהורות... ושעופות טהורים מרובים על הטמאים לפיכך מנה הכתוב בטמאין שלעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה (חולין ס"ג). וממילא א"ל, שלפיכך הקדים הכתוב: „לא תאכל כל תועבה“ לומר, שמלבד העשר בהמות, שהוא מונה להלן בטהורות, שא"ל כל הבהמות (שמספרן גדול מהטהורות) „תועבה“ ואסורין. ולהלן חשב את העופות הטמאים, לפי שהעופות הטהורים מרובות מהם (ע"פ הכלל של „דרך קצרה“). וה' די... לזה: „כל צפור טהורה תאכלו“, לומר שכל שאר העופות (מלבד המנויים כאן) טהורים ומותרים באכילה. ודרשות חז"ל הן ב"לא תאכל כל תועבה" והן ב"כל צפור טהורה תאכלו" ידועות. ובתוס' ד"ה ומי (בכורות ל"ד) כתבו, שהאמור בספרי, שהצורם און בכור שאסור באכילה משום „לא תאכל כל תועבה“, היא אסמכתא בעלמא. ובארנו לפי פשוטו של מקרא.

(ד) שור שה... איל וצבי. הנה בת"כ לא מנה את עשר בהמות וחיות הטהורות וסמך על הסימנים: מפרסת פרסה ומעלת גרה; וגם כאן נאמרו סימנים אלה, ולמה איפוא, פרט כאן את כל הי' מינים בשמותיהם? קושיא זו מפורשת בח"ס יו"ד סי' ע"ד. ומצאתי תירוץ ע"ז במהר"ם שיף חולין ס"ג, שבעיקר בא הכתוב ללמד, שצריך לשנות לתלמידים דרך קצרה, ורק ע"י זה שמנה בבהמות את הטהורות ובעופות את הטמאים אפשר להתעורר על לימוד זה; משא"כ אם לא הי' מונה כלל את הבהמות, רק את העופות הטמאים, לא